

SV – Ortodox religion

28.3.2019

Provet omfattar två delar. Del I består av sex uppgifter värda 20 poäng var och del II av tre uppgifter värda 30 poäng var. Du får besvara högst fem uppgifter. Av dessa uppgifter får högst två komma från del II. Det maximala antalet poäng i provet är 120. För att nå detta poängantal måste du besvara tre uppgifter i del I och två uppgifter i del II. Det går inte att bifoga skärmdumpar till svaren.

Lämna inga anteckningar i svarsfältet för sådana uppgifter som du inte vill lämna in för bedömning. Obs! Vid uppgift 1 finns separata anvisningar för hur man låter bli att svara.

DEL I

20-poängsuppgifter. Besvara 3–5 uppgifter.

1. [Påståenden om religioner](#) (inget material)
2. [Fingerställningens läromässiga betydelse](#) (material: bild)
3. [Att tillämpa den gyllene regeln på djur](#) (inget material)
4. [En kyrklig förrättning inom den ortodoxa kyrkan](#) (material: video)
5. [Vattnet och de religiösa ritualerna](#) (inget material)
6. [Begrepp inom kristendomen](#) (inget material)

DEL II

30-poängsuppgifter. Besvara 0–2 uppgifter.

7. [Religionen i reklam och serier](#) (material: två bilder)
8. [Medlemsantalets utveckling inom den ortodoxa kyrkan i Finland](#) (material: statistik)
9. [Patriarkatet i Moskva och den ortodoxa kyrkan i Ryssland](#) (material: textutdrag)

Du kan öppna materialet för uppgifterna i en separat flik genom att klicka på [denna länk](#). I uppgifterna finns också direkta länkar till materialen.

DEL I

20-poängsuppgifter. Besvara 3–5 uppgifter.

Du får besvara sammanlagt högst fem uppgifter i delarna I och II.

1 Påståenden om religioner (20 p.) Nedan står 20 påståenden (1.1.–1.20.) grupperade enligt fyra teman. Ange om respektive påstående är rätt eller fel. (Sammanlagt 20 p., rätt svar 1 p., fel svar –1 p., inget svar 0 p.) Du kan ändra ditt svar efter att du har svarat på ett påstående, men du kan inte längre lämna påståendet helt utan svar. Om du har börjat besvara uppgiften men kommer till att du i alla fall inte vill lämna in den för bedömning ska du välja alternativet ”Inget svar” för alla

påståenden.

Kyrkohistoria

1.1 De gammaltroende är en proteströrelse som på 1600-talet uppstod inom den ortodoxa kyrkan i Ryssland.

Rätt

Fel

Inget svar

1.2 Kyrkornas världsråd har som mål att skapa en enda kristen kyrka.

Rätt

Fel

Inget svar

1.3 Av ledarna för de kristna kyrkorna är endast biskopen i Rom, det vill säga påven, en så kallad "primus inter pares".

Rätt

Fel

Inget svar

1.4 Den ortodoxa kyrkan i Albanien är en autokefal kyrka.

Rätt

Fel

Inget svar

1.5 Aposteln Paulus tredje missionsresa gick ända till Makedonien och Grekland.

Rätt

Fel

Inget svar

Kyrkans lära och etik

1.6 Arianerna lärde att Kristus endast var en människa.

Rätt

Fel

Inget svar

1.7 Enligt den ortodoxa kyrkans lära är människans själ efter döden i ett så kallat mellantillstånd.

Rätt

Fel

Inget svar

1.8 Enligt den ortodoxa kyrkans lära tar sig etiken uttryck i vårt levnadssätt.

Rätt

Fel

Inget svar

1.9 Enligt den ortodoxa kyrkans lära kan människan av sig själv skilja mellan gott och ont.

Rätt

Fel

Inget svar

1.10 Enligt den ortodoxa kyrkans lära symboliserar de tre stjärnorna i Jungfru Marias ikon Fadern, Sonen och den Heliga Anden.

Rätt

Fel

Inget svar

Världsreligioner

1.11 Bhagavadgita är en av de heliga böckerna inom buddhismen.

Rätt

Fel

Inget svar

1.12 Änglar hör till judendomen, kristendomen och islam.

Rätt

Fel

Inget svar

1.13 Principen enligt vilken man inte ska göra något åt någon annan som man inte vill att någon annan ska göra åt en själv är en av konfucianismens läror.

Rätt

Fel

Inget svar

1.14 Brahma är skaparguden inom hinduismen.

Rätt

Fel

Inget svar

1.15 Det bodde både muslimer och judar i Finland redan på 1800-talet.

Rätt

Fel

Inget svar

De kristna kyrkorna i Finland

1.16 Endast den ortodoxa kyrkan har kloster i Finland.

Rätt

Fel

Inget svar

1.17 Den ortodoxa tron började breda ut sig i Finland på 1000-talet från Novgorod.

Rätt

Fel

Inget svar

1.18 Den finska församlingen Saimaan seurakunta är en av den ortodoxa kyrkans församlingar.

Rätt

Fel

Inget svar

1.19 År 2017 hade det gått 500 år sedan lutherdomen kom till Finland.

Rätt

Fel

Inget svar

1.20 Den ortodoxa kyrkans ärkebiskop har numera hederstiteln Kuopios och hela Finlands ärkebiskop.

Rätt

Fel

Inget svar

2 Fingerställningens läromässiga betydelse (20 p.) Material: 2.A [Bild: En hand](#)

2.1 Till vad inom ortodoxin hör fingerställningen och den tillhörande gesten i bilden (material 2.A)? (Maximilängd för svaret är 500 tecken.) (5 p.)

2.2 Redogör för den läromässiga betydelsen av fingrarnas ställning i bilden (material 2.A) inom ortodoxin. (15 p.)

3 Att tillämpa den gyllene regeln på djur (20 p.) Borde den gyllene regeln enligt dig tillämpas på människans förhållande till djuren? Motivera ditt svar.

4 En kyrklig förrättning inom den ortodoxa kyrkan (20 p.) Material: 4.A [Video: Kyrklig förrättning](#)

4.1 Vilken kyrklig förrättning visas i videon (material 4.A), och vilka kyrkliga föremål, företeelser och aktörer hör till den? (10 p.)

4.2 Vilka är de historiska utgångspunkterna för den förrättning som ska analyseras (material 4.A), och i vilka sammanhang utförs den i dag? (10 p.)

5 Vattnet och de religiösa ritualerna (20 p.) Vatten ingår i ritualerna i många religioner. Jämför användningen av vatten och vattnets betydelse i två världsreligioner som du väljer själv.

6 Begrepp inom kristendomen (20 p.)

6.1 Redogör kort för följande begrepp: monoteism. (Maximilängd för svaret är 500 tecken.) (5 p.)

6.2 Redogör kort för följande begrepp: de judiska kristna. (Maximilängd för svaret är 500 tecken.) (5 p.)

6.3 Redogör kort för följande begrepp: de apokryfiska böckerna. (Maximilängd för svaret är 500 tecken.) (5 p.)

6.4 Redogör kort för följande begrepp: ärkebiskop. (Maximilängd för svaret är 500 tecken.) (5 p.)

DEL II

30-poängsuppgifter. Besvara 0–2 uppgifter. Du får besvara sammanlagt högst fem uppgifter i delarna I och II.

7 Religionen i reklam och serier (30 p.) Material: 7.A [Bild: Reklam](#) 7.B [Bild: Serie](#)

7.1 Med vilka berättelser i Bibeln kan du förknippa reklamen (material 7.A) och serien (material 7.B)? Motivera ditt val. (10 p.)

7.2 Diskutera de utmaningar som är förknippade med användningen av religiösa teman i reklam och serier. (20 p.)

8 Medlemsantalets utveckling inom den ortodoxa kyrkan i Finland (30 p.) Material: 8.A [Statistik: Medlemsantalets utveckling inom den ortodoxa kyrkan i Finland](#)

8.1 Analysera utvecklingen av medlemsantalet i den ortodoxa kyrkan i Finland och hur det har växlat under olika årtionden. Redogör för vilka bakomliggande faktorer som påverkat förändringarna. Använd statistiken (material 8.A) till din hjälp. (20 p.)

8.2 Redogör för din välgrundade bedömning av hur medlemsantalet i den ortodoxa kyrkan i Finland kommer att utvecklas fram till år 2040. (10 p.)

9 Patriarkatet i Moskva och den ortodoxa kyrkan i Ryssland (30 p.) Material: 9.A [Textutdrag: Pauli Juusela: I Putins Ryssland har den ortodoxa kyrkan återfått nästan samma ställning som på tsarens tid](#)

9.A Textutdrag: Pauli Juusela: I Putins Ryssland har den ortodoxa kyrkan återfått nästan samma ställning som på tsarens tid

I Putins Ryssland har den ortodoxa kyrkan återfått nästan samma ställning som på tsarens tid

--

Putins Ryssland har under de senaste åren präglats av starka motsättningar till väst. Nationalismen i Ryssland har stärkts och den ortodoxa tron anses vara en del av det mest äkta ryska.

Landets regering håller hårt i tömmarna, och den lagstiftning som reglerar terrorism och ytterlighetsrörelser används nu även för att kontrollera minoritetsreligionerna. Ett exempel på det här är Jehovas vittnen som anses vara en ytterlighetsrörelse och vars verksamhet är förbjuden i Ryssland.

Enligt professor Markku Kivinen, chef för Alexanderinstitutet vid Helsingfors universitet, är relationerna mellan den ortodoxa kyrkan och statsmakten nästan desamma som på tsarens tid.

– Samhället är visserligen annorlunda. På tsarens tid var en etnisk ryss medlem i den ortodoxa kyrkan enligt lag, men det gäller inte i dagens Ryssland. Kyrkan har inte heller en lika stark ställning som dess heliga synod hade vid den konservativa vändpunkten i slutet av 1800-talet. Men förhållandet mellan kyrkan och staten är så tätt och gott att den här jämförelsen är befogad.

Ortodoxin är en folkreligion

Enligt Markku Kivinen bekänner sig Putin som ortodox, men inte i ord utan i handling. Han tillträdde sin tjänst via den ortodoxa kyrkans ritualer och han visar sig på den ortodoxa kyrkans evenemang.

– Men Putin ger inte uttalanden som är religiöst färgade. Att strö in kommentarer av God bless-typ som i Amerika hör inte till den ryska traditionen, slår Kivinen fast.

En del av de andra ryska ledande politikerna brukar också lyfta fram sin ortodoxa tro, till exempel deltar Georgij Poltavsjenko, guvernör i Sankt Petersburg, ofta i pilgrimsvandringar.

Ur politiskt perspektiv har man, när det gäller den ortodoxa kyrkans ställning i relation till staten, enligt Kivinen återgått till caesaropapism, det vill säga ett förbund mellan kyrka och stat. Staten får ideologiskt stöd av kyrkan medan kyrkan å sin sida bland annat försöker få tillbaka den egendom som beslagtogs under den sovjetiska tiden.

Kyrkans ställning bland befolkningen har också stärkts.

– Vi har egen forskningsinformation från och med år 1991 som grundar sig på intervjuer. Då identifierade sig 21 procent av ryssarna, efter decennier av ateistiskt religionsmotstånd, som ortodoxa. År 2015 var siffran 86 procent, berättar Kivinen.

Frånsidan är ändå att Ryssland under samma tid starkt sekulariserats. Man följer i praktiken knappast alls den ortodoxa kyrkans läror och kyrkbesöken är fåtaliga. Men ortodoxin har samtidigt blivit ett slags folkreligion, och den är en del av den nationalistiska ryska identiteten.

– Till den ryska identiteten hör i Putins Ryssland värdekonservatism, en tro på en samhällelig ordning och en stark stat samt en uppfattning om att väst lider av moraliskt förfall. När marxismen-leninismen inte längre existerar finns ändå ortodoxin som skiljer Ryssland från väst.

Enligt Kivinen tror ryssarna gärna att landet har en särskild messiansk uppgift i världen. I landets television hörs ofta uttalanden som påstår att Ryssland försvarar den traditionella kristendomen och att ingen annan skyddar till exempel de kristna i Syrien. Kyrkopolitiken spelar en roll även i kriget i Ukraina, för där finns mycket folk som går i den under patriarkatet i Moskva underställda kyrkan.

I utrikespolitiken använder sig Ryssland smidigt, alltså rationellt, av religiösa argument, enligt Kivinen. När det gäller förhållandet till Iran har man framhållit att ortodoxin och shiismen representerar den äkta kristendomen och den äkta islamismen.

--

Källa: Pauli Juusela, Putinin Venäjällä ortodoksikirkon asema on palannut lähes tsaarin aikoihin [I Putins Ryssland har den ortodoxa kyrkan återfått nästan samma ställning som på tsarens tid]. Tidningen *Kirkko ja kaupunki* [Kyrkan och staden] 25.7.2017. Svensk översättning: SEN.

9.1 Redogör för utvecklingen av den ortodoxa kyrkan i Ryssland till ett eget patriarkat som började kallas ”det tredje Rom”. (20 p.)

9.2 Läs textutdraget (material 9.A) och analysera de likheter som kommer fram i texten jämfört med tiden för uppkomsten av patriarkatet i Moskva. Jämför den ortodoxa kyrkans ställning i dagens Ryssland med situationen vid uppkomsten av patriarkatet i Moskva. (10 p.)

Kontrollera att du har svarat på rätt antal uppgifter. Lämna inga anteckningar i svarsfältet för sådana uppgifter som du inte vill lämna in för bedömning. Obs! Vid uppgift 1 finns separata anvisningar för hur man låter bli att svara.

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA / STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

(Toteutus tälle sivulle: Ortodoksi.net)